

مستندسازی هنر جَوَک سازی

نازنین نوری نژادی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۹/۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۶/۴

چکیده

هنر جَوَک^۱ کاری از جمله صنایع چوبی و هنرهای سنتی و بومی ایران است که از دیرباز هنرمندان سنتی شیراز در گونه‌های مختلف و با کاربردهای گوناگون به آن اشتغال داشته‌اند. معمولاً این هنر را که از کنار هم قرار دادن قطعات چوب با رنگ‌های متنوع تشکیل می‌شود، با هنر خاتم اشتباه می‌گیرند چراکه از نظر ظاهر و چشم ناآشنا، این هنر همانند خاتم دیده می‌شود با این تفاوت که در جَوَک تنها از چوب استفاده می‌شود. درباره این هنر پژوهش‌چندانی انجام نشده است، بنابراین با توجه به ضرورت تحقیق درباره این هنر؛ نگارنده کوشیده است تا به معرفی این هنر و تنها سازنده آن بپردازد و بدین منظور شهر شیراز را به‌عنوان جایگاه اصلی این هنر انتخاب نموده است. پژوهش حاضر، با هدف مستندسازی و معرفی روش ساخت و ویژگی هنر جَوَک سازی انجام شده است. نتایج حاصل از این پژوهش توصیفی-تحلیلی است که از گذشته در شیراز مرسوم بوده است و در حال حاضر نیز در شهر

* کارشناس ارشد مردم‌شناسی، پژوهشکده مردم‌شناسی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری.

شیراز وجود دارد. در این تحقیق با در نظر گرفتن نقش و جایگاه هنر جوک سازی و پیشینه آن و مصاحبه با تنها سازنده این هنر به‌عنوان نمونه مطالعاتی، هنر جوک سازی مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته است. روش تحقیق، از نوع مشاهده میدانی، کتابخانه‌ای و اسنادی است. در نهایت سعی شده است تا با استناد به بررسی‌ها و تحقیقات و همچنین با رجوع به منابع مستند، به معرفی و شناساندن این هنر و هنرمند آن پرداخته شود، همچنین با ثبت و مکتوب شدن آن، از نابودی و فراموشی این هنر، جلوگیری شود. در آخر راهکارهای لازم برای ترویج این هنر ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: هنرهای سنتی چوبی، هنر جوک سازی، شیراز، دانش بومی، مردم‌شناسی هنر.

مقدمه

دانش بومی بخشی از فرهنگ یک سرزمین است که شیوه‌هایی از چگونگی سازگاری و بهره‌مندی از امکانات موجود یک جامعه نسبت به شرایط زیست‌بوم را دربر می‌گیرد. اغلب مردم نگاران به ثبت و جمع‌آوری این دانش می‌پردازند. یکی از زمینه‌های کارآمد در پژوهش‌های مردم‌نگارانه ثبت دانش بومی در زمینه هنر و صنایع دستی است که امری کاملاً درگیر با مسائل اجتماعی و فرهنگی است و به همین دلیل موضوع کار مردم‌نگاری و مردم‌شناسی نیز محسوب می‌شود.

هنرمند ایرانی با توجه به شرایط سیاسی - اقتصادی، در زمان‌های مختلف راهی برای خلق هنر آفریده است. در این میان هنرهای چوبی از قبیل معرق، منبت، جَوک، خاتم، سازسازی، نازک‌کاری و... همچون دیگر هنرها دارای تغییر و تحولات بسیاری بوده‌اند. هنر جوک که باوجود دارا بودن قابلیت‌های بسیار، اندک از آن سخن رفته است، به‌نوعی مغفول و مظلوم مانده است، از جمله هنرهای چوبی است که هنرمند صبور ایرانی با دقت و حوصله زیاد قطعات کوچک چوب را در کنار هم می‌چسباند و

از ایجاد نقوش هندسی با استفاده از دو تا سه رنگ چوب و کنار هم قرار دادن این نقوش، به وجود می‌آورد. درباره هنر جَوَک کمتر کتابی نوشته شده است حتی در دایره المعارف‌های هنر و صنایع دستی یا در بعضی فرهنگ لغات نیز اسمی از آن برده نشده است. از آنجاکه تعداد هنرمندان این هنر بسیار اندک و از تعداد انگشتان یک دست کمترند، معرفی و توصیف مکتوب این هنر، جهت ثبت ویژگی‌هایش لازم است، چرا که به دلیل انتقال سینه‌به‌سینه آن از استاد به شاگرد و آموزش و انتقال آن در گذشته به شیوه شفاهی، مکتوبات و نوشتار در این باره بسیار کم است. با توجه به این که اکنون استاد کاظم جوریزی معروف به حاج کاظم، تنها کسی است که بعد از پدر (مرحوم حاج جواد) کار جَوَک کاری را انجام می‌دهند و کمتر در مورد هنر و هنرمند این رشته هنری صحبت شده است، نیاز به بررسی و مستندسازی این هنر، باعث به وجود آمدن این پژوهش گردیده است. پژوهشگر جهت تهیه این پژوهش، با توجه به عدم دسترسی آسان برای دریافت اطلاعات و مصاحبه و رفت‌و برگشت به محل اقامت تنها سازنده جَوَک در شیراز، با مشکلات فراوانی روبرو بوده است. در این مقاله که طی یک سال کار کتابخانه‌ای و اسنادی و کار میدانی انجام گردیده، سعی شده است به معرفی و شناساندن هنر جَوَک کاری و سازنده آن از نظر مردم‌شناسی پرداخته شود و با مکتوب کردن آن، قدمی در راه ثبت و ضبط و آشنایی افراد با این هنر برداشته شود، تا بابتی برای توجه، انتقال و رشد این هنر، به علاقه‌مندان باشد.

پیشینه تحقیق

تحقیق جامع و مستندی که پیشینه هنر جَوَک کاری را بررسی نموده باشد بسیار محدود است. درباره هنر جَوَک کمتر کتابی نوشته شده است حتی در دایره المعارف‌های هنر و صنایع دستی یا در بعضی فرهنگ لغات نیز اسمی از آن برده نشده است. زهرا الحمیدی و اشکان اشتیاق در کتاب مجموعه مقالات ملی صنایع دستی

(۱۳۸۹) و سمیه حقوقی فرد در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان جوک کاری احیای هنر از یاد رفته (۱۳۸۹) در مورد هنر جوک سازی مطالب بسیار سودمندی را ارائه نموده‌اند. اما با توجه به این که پایان‌نامه‌ها در دسترس عموم قرار نمی‌گیرند و افراد معدودی می‌توانند از اطلاعات موجود در آن‌ها بهره‌مند شوند و نیز در دو منبع یادشده، از بُعد مردم‌شناسی به معرفی این هنر و سازندگان اندک آن توجه نشده است، لزوم معرفی و شناساندن این هنر و هنرمند توانای آن از نگاه مردم‌شناسی، باعث انجام این پژوهش شده است.

تعریف و معرفی هنر جوک کاری

خاستگاه این هنر در شیراز است. جوک، هنر ریزه‌ریزه ساختن اشیا است. این هنر از ترکیبات قطعات هندسی کوچک چوب و آراستن آن بر سطح یک زیرساخت چوبی به وجود می‌آید. برای ساخت جوک هنرمند با ایجاد نقوش هندسی، از چوب‌های رنگی و از کنار هم قرار گرفتن قطعات کوچک با مقطع‌های مختلف مثلث، مستطیل و لوزی استفاده می‌کند.

در لغت‌نامه دهخدا از جوک کردن یا جوکوب کردن به معنای ریزه‌ریزه ساختن چیزی به مقدار جو نام‌برده شده است. بنا به گفته کاظم جوریزی، می‌توان اصطلاح جو گندم را از اختلاف رنگ تیره و روشن چوب‌های جوک کاری در کنار هم اقتباس کرد. جوک کاری هنری بسیار دقیق است که ساخت آن نیاز به دقت و ظرافت فراوان دارد. شکل آن به‌گونه‌ای است که بیننده در نگاه اول به اثر تولیدشده به چگونگی ساخت و حتی نوع نقش آن پی نمی‌برد. همین امر باعث شده که در دوران مختلف برای هنر جوک تعاریف گوناگونی ارائه شود که برخی حتی مغایر با نوع ساخت و چگونگی نقوش آن بوده است. این پراکندگی تا آنجاست که گاه آن را هنر حکاکی، کنده‌کاری، خاتم، جا زنی و.. دانسته‌اند و نقوش آن را نیز به نقوش قالی و قالیچه یا

موزاییک‌سازی تشبیه کرده‌اند. البته می‌توان موارد نقضی نیز در این تعریف دید از جمله این که هنر موزاییک بیشتر برای پوشاندن سطح دیوارها، سقف و زمین، آن‌هم با استفاده از مواد طبیعی از جنس مرمر، شیشه، سنگ و سفال کاربرد دارد و به علت استفاده بیشتر موزاییک‌سازی در غرب، هنری غربی به شمار می‌رود، می‌تواند تنها دلیل نزدیکی آن با جوک کاری، استفاده از قطعات هندسی باشد (حقوقی فرد، ۱۳۸۹: ۳). با نگاهی به آثار موجود (منبر و در ورودی مسجد جامع عقیق در شیراز) و مقایسه با هنر کنونی، می‌توان فرق اندکی را مشاهده نمود. جوک کاری آن زمان، با قرار دادن قطعات چوبی با رنگ متفاوت زمینه، که معمولاً در ورودی بوده است انجام شده است. در گذشته این هنر از طریق حک کردن تکه‌های چوب به وجود آمده است، به این معنی که اول طرح موردنظر را بر روی زمینه منتقل نموده سپس آن طرح را با ضخامت مورد نیاز بر روی کار حفر کرده و به جای آن، چوب دیگری با رنگی متفاوت جایگزین می‌نمودند. البته در حال حاضر، این هنر به‌عنوان هنر هندی یا حک، در بین برخی رواج دارد.

شباهت و تفاوت هنر جوک کاری با خاتم کاری

این هنر در عین شباهت به خاتم، دارای تفاوت‌هایی نیز هست از جمله این که در خاتم‌کاری از استخوان شتر و فلز علاوه بر چوب‌های رنگی، استفاده می‌شود اما در جوک کاری از چوب درختان گردو و عناب (معمولاً دو یا سه رنگ چوب) استفاده می‌شود. دیگر این که در جوک کاری از رنگ طبیعی چوب استفاده می‌شود حال آن‌که در خاتم‌کاری گاهی اوقات چوب‌ها را به رنگ‌های مختلف رنگ می‌کنند و نقوش خاتم دارای ظرافت بیشتری است و تنها از اشکال مثلث استفاده می‌شود، نحوه پیچیدن گل‌ها و جا زنی قامه‌ها در هردو هنر تفاوت دارد. هرچند باوجود این تفاوت‌ها در نگاه اول بیننده جوک کاری را خاتم می‌خواند (همان، ۴).

از دیگر تفاوت‌های این هنر به خاتم، روش به کار بردن در اشیاء است، جوک مانند خاتم تنها در روکاری به کار گرفته نمی‌شود بلکه گاهی به صورت جا زدن (حک) استفاده می‌شود و در این هنر مواد مورد استفاده تنها چوب است. تفاوت دیگری که با خاتم دارد ضخامت آن در کار است، برش‌های خاتم با ضخامت ۱ میلی‌متر برش داده می‌شود (لا می‌شود) و جوک با ضخامت ۳ تا ۴ میلی‌متر «لا» می‌شود. تنوع طرح‌های جوک بسیار زیاد است به گونه‌ای که هر طرحی را که بتوان با نقوش هندسی ایجاد کرد، می‌توان در این هنر به کار گرفت درحالی‌که خاتم فقط از چوب‌های رنگی با مقطع مثلث درست می‌شود. از جوک در تزئین در، مبلمان، دور جعبه‌ها، پارتیشن، زیر تلویزیونی و قاب‌های (منبت، خاتم‌کاری و معرق‌کاری) استفاده می‌شود. گاهی نیز برای تزئین روی دسته ساز و یا دور دهانه بعضی از سازهای کاسه‌ای استفاده می‌شود.

تاریخچه و پیشینه هنر جوک کاری

هنر جوک از جمله هنرهای اصیل و کاربردی است که هنرمندان از دیرباز با آن آشنا بوده‌اند و فراز و نشیب‌های تاریخ در ادوار مختلف نه تنها باعث از بین رفتن سابقه و روند تکاملی این هنر نشده، بلکه هر حادثه و تحولی بر دوام و شکوفایی آن افزوده است. گذشته و پیشینه هنر جوک کاری در پس پرده ابهام مانده است. به دلیل ابهام، پاسخ این پرسش که هنر جوک کاری از چه زمانی آغاز شده و عدم اطلاعات مستند و مکتوب، می‌توان با توجه به آثار برجای مانده از گذشته، همچنین تاریخچه دیگر هنرهای چوبی مشابه آن به تاریخ این هنر نزدیک شد. هنر خاتم‌کاری شباهت بسیاری از نظر روش ساخت با هنر جوک سازی دارد، بنابراین با مرور تاریخچه خاتم‌سازی می‌توان به پیشینه این هنر نزدیک شد.

البته به نظر می‌رسد قدمت آن به قبل از خاتم برگردد. آرتور پوپ، ایران‌شناس معروف می‌گوید: یک جفت «در» متعلق به سال ۱۵۹۱ میلادی است و زمینه آن از

چوب گردوست و با استخوان و چوب‌های دیگر روی آن را موزاییک‌کاری نموده‌اند که آن را خاتم می‌نامند (سید صدر، ۱۳۸۶: ۱۳۷). در کتاب صنایع‌دستی در مورد گذشته هنر خاتم چنین آمده است: این صنعت از زمان‌های بسیار دور در مشرق زمین مرسوم بوده و یونانی‌ها و رومیان از آن اقتباس کرده‌اند. قدیمی‌ترین اثر جوک موجود در ایران منبر و در مسجد جامع عتیق شیراز است که به قرن دوم هجری و زمان لیث صفاری برمی‌گردد (همان، ۱۳۸). خاتم در عهد استیلای مغول بر ایران، از کشور چین به ایران آمد و خاتم‌سازان ایرانی به‌مرورزمان، با اعمال تغییر و تنوع در خاتم پیچی و اضافه نمودن رنگ‌های مختلف چوب و انواع فلز و تغییر شکل هندسی آن از مقطع مربع به مثلث، تحول زیادی در آن ایجاد نمودند. قابل‌ذکر است که قبل از حمله مغول، نوعی خاتم در ایران رایج بوده که از نمونه‌های آن خاتم منبر مسجد جامع عتیق شیراز است (حسینی و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۷۸). از طرفی دیگر شباهت زیادی که بین خاتم‌سازی دوره صفویه تا زندیه با نمونه‌های جوک کاری فعلی وجود داشته و همچنین طرح‌های خاص خاتم مداخل، مورد (murd)، چشم‌بلبلی، زلفک (zolfak) پیوند پیشینه خاتم با جوک را قوی‌تر می‌نماید (رحمانی و الحمدی، ۱۳۸۹: ۹۱).

حاج کاظم جوریزی استاد سازنده جوک

برای آشنایی بیشتر با هنر جوک سازی، به سراغ حاج کاظم جوریزی، تنها سازنده این هنر رفته تا با جوک سازی بیشتر آشنا شویم.

آقای کاظم جوریزی فرزند جواد، سال ۱۳۳۷ در شیراز و محله لب آب (پشت حرم مطهر شاهچراغ^(ع)) متولد شده است. تحصیلاتش تا سوم راهنمایی است و از پانزده‌سالگی به شغل اجدادی‌اش (نجاری و جوک سازی) پرداخته است. پدرش (مرحوم حاج جواد جوریزی) نجار بودند. به اعتقاد ایشان جوک کار خوب، باید در ابتدا، نجار ماهری باشد. استاد جوریزی، جوک کاری را قدیمی‌تر از خاتم می‌دانند

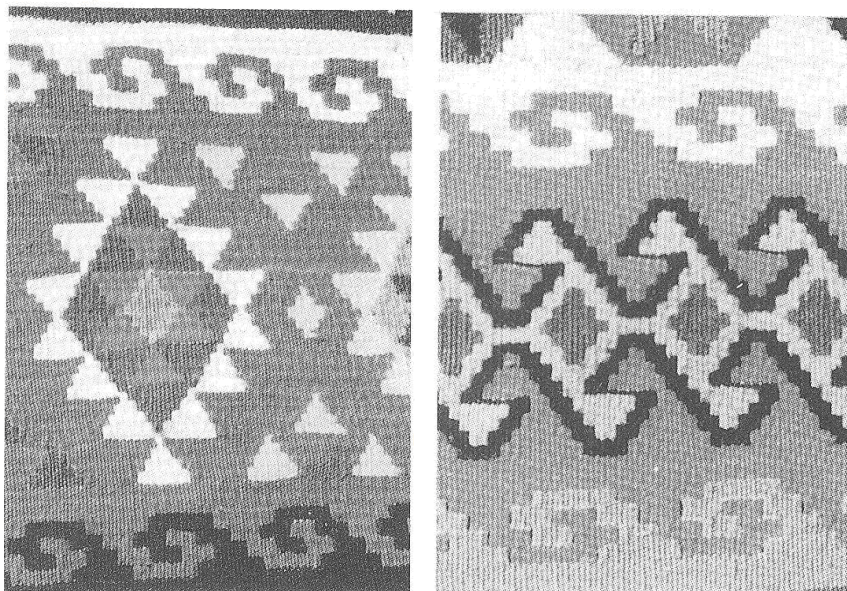
چراکه خاتم را ختم همه هنرها معنی نموده و آن را پایان این هنر می‌دانند و ادامه می‌دهند: جوک هم مانند خاتم باید بر روی سطح و یا سازه‌ای چسبانده شود با این تفاوت که ضخامت برش‌های خاتم یک میلی‌متر و ضخامت لایه‌های جوک حدود سه یا چهار میلی‌متر برش زده می‌شود و بیشتر در تزیین در و منبر و قاب به کار می‌رود. با توجه به زحمت زیاد و درآمد کم، انجام این هنر نیاز به صبر و شکیبایی بسیار دارد و بدون داشتن عشق و علاقه این کار میسر نمی‌شود. از این رو استاد جوریزی، در کارگاه نجاری خود علاوه بر ساخت در و پنجره و چارچوب و قاب، به ساخت جوک هم می‌پردازند.

در تعریف جوک استاد می‌گویند: جوک از جو و گندم می‌آید یعنی سیاه و سفید و تمام کار فقط با استفاده از چوب رنگی است نه مصنوعات دیگر و چوب‌ها از نوع عناب، نارنج و گردو (قرمز، زرد، قهوه‌ای) هستند که با دقت تمام در کنار هم و با اندازه‌های دقیق چسبانده می‌شوند، اگر کوچک‌ترین تفاوتی در اندازه‌ها باشد خیلی به چشم می‌آید. استاد در ادامه چنین می‌گویند: اصل این هنر از شیراز بوده است و در شهرهای دیگر ساخته نمی‌شود، تاریخ دقیق آن را نمی‌دانند و ادامه می‌دهند این کار به خیلی قبل برمی‌گردد، البته آن زمان به این گستردگی که مرحوم پدرم انجام داده‌اند نبوده است، در حد یک ردیف جوگندمی در سر نیش‌ها به نام قاتلی (قاطعی^۱)، پدرم آن را توسعه دادند و از کاشی‌کاری‌ها و دیگر نقوش هندسی ایده گرفته‌اند مثلاً در قالی‌های ترکی (در شیراز به قالی‌های بافته عشایر قشقایی قالی ترکی گفته می‌شود) خیلی جوک به کار رفته است مانند مربع سفید و تیره و...

تصویر ۱- گبه قشقایی، استفاده از رنگ سفید و سیاه، عکس از نگارنده، ۱۳۹۳

به عقیده استاد جوریزی این هنر، هنر مقدسی است به‌ویژه اگر در ساخت تابلوهای دسته‌های عزاداری محرم به کار رود. در این صورت به هنگام کار حتماً با وضو و پاک هستند. نام نقش‌های آن جوک طاقی یا هفت هشتی، جوک پروانه‌ای، جوک مُد مداخل و جوک ابری را می‌توان نام برد. اصطلاح خاصی در هنر جوک وجود ندارد و استاد چوب نارنج شیراز را برای کار ترجیح می‌دهند، چراکه از نظر ایشان نارنج شیراز زرد و شفاف است و گردوی قصرالدشت (مکانی در شیراز که در گذشته دارای باغ‌های بسیار بوده است) و چوب عناب مشهد را هم باکیفیت‌ترین چوب می‌دانند. دو فرزند استاد حاج کاظم جوریزی به نام‌های غلامحسین و حسن این هنر را از پدر آموخته‌اند و به این کار مشغول هستند هرچند که به دلیل نبود بازار عرضه، امرار معاش آن‌ها همانند پدر از راه نجاری و ساخت در و پنجره و قاب و... است.

نقش سوره‌دان

نقش آغاچری

تصویر ۲- نقوش سیاه‌وسفید در گلیم عشایر قشقایی، برگرفته از کتاب کوچ با عشق شقایق، ص ۷۸

ابزار و وسایل مورد نیاز در ساخت جوک

از آن جا که این هنر با نجاری ارتباط تنگاتنگی دارد، ابزار و وسایل مورد نیاز آن با نجاری یکی است.

(الف) انواع اره: مانند اره فلکه، اره دیسکی (گرد)، اره برقی، اره مویی و ...

(ب) انواع رنده: رنده آهن، دو دستی، دوراهه کنی، رنده قاچی، گرد، گلویی زنی،

(ج) انواع سوهان: آج کنی، تخته ساب، دو دم، دو قلم، دم موش، دم کاردی و ...

(د) پرس: پرس یا فشار، وسیله‌ای که برای چسباندن تخته و جوک به یکدیگر

مورد استفاده قرار می‌گیرد.

دیگر ابزارها عبارتند از: تختِ رند، گاز انبر، مقار، کنده، خط کش، تیشه، گونیای آهنی، پرگار، قیچی، چسب چوب و سریشم و ... و چوب گردو، عناب و نارنج.

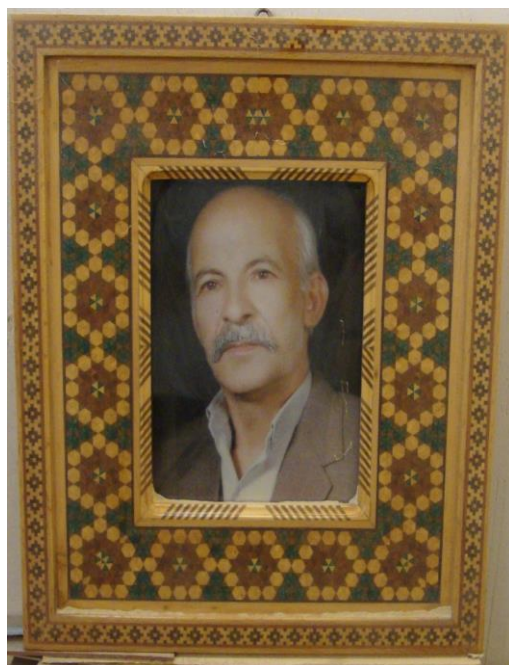
راهکارهای لازم برای ترویج این هنر

هرچند این هنر به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارد در فهرست میراث معنوی کشور به ثبت رسیده است ولی به دلیل عدم اطلاع‌رسانی و آگاهی مردم و به دنبال آن عدم استقبال جوانان از این هنر، همچنان مغفول مانده است. رسانه‌ها و مطبوعات کشور با نمایش و توصیف این هنر به شناساندن آن کمک شایانی خواهند کرد. به‌علاوه مراکز فرهنگی و هنری با گذاشتن دوره‌های آموزشی در مکان‌های مختلف می‌توانند گامی بلند در راه توسعه و انتشار این هنر بردارند. می‌توان با بهره‌مندی از آیین‌ها، در نمایشگاه‌ها و جشنواره‌ها به معرفی، ترویج و رشد این هنر کمک کرد. بهره‌مندی از حمایت‌های مالی، برقراری بیمه هنرمندان، از دیگر راهکارهای مؤثر در حفظ و ادامه این هنر است. از آنجا که تنوع طرح‌های جوک بسیار زیاد است به‌گونه‌ای که هر طرحی را می‌توان با انواع نقوش هندسی ایجاد کرد، بهتر است علاوه بر تزئین در، مبلمان، دور جعبه‌ها و قاب‌های منبت، خاتم‌کاری و معرق‌کاری، از این هنر در ساخت اشیاء تزئینی نیز استفاده کرد، همچنان که آقای براهیمی یکی از هنرمندان شیرازی برای اولین بار جوک را به زیورآلات تبدیل نموده است تا با تغییر کاربری، آن را بیشتر به زندگی افراد وارد نماید. از جمله ساخت انگشتر و جاکلیدی که منجر به جذب بیشتر جوانان شده و در جذب گردشگران نیز مؤثر است. معرفی و حمایت نهادها و ارگان‌های دولتی از هنرمندان جوک‌کار که از تعداد انگشتان یک دست کمترند می‌تواند از خاموشی این هنر جلوگیری کند. همچنان که گفته شد، باوجود فعالیت استاد جوریزی، به دلیل نداشتن بازار و نداشتن مکانی برای آموزش هنرجویان جوان، بیم آن می‌رود تا این هنر با وجود ثبت ملی شدن، بی‌رونق و در سکون و سکوت بماند.

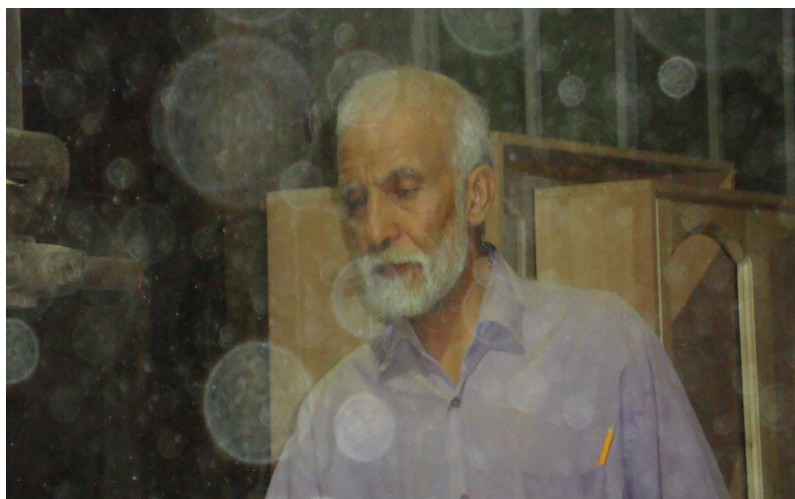
نتیجه‌گیری

هنر جوک کاری، دانش بومی به یادگار مانده از دوران قاجار در شیراز است که متأسفانه به دلیل نبود بازار عرضه و نداشتن مکانی برای آموزش هنرجویان جوان، رفته‌رفته رو به فراموشی است. مهارت و شیوه‌ها، در تولید آثار سنتی نقش به‌سزایی دارند و اقدامات منجر به ادامه حیات یک هنر سنتی و انتقال مهارت‌ها و شیوه‌های خلق آن به نسل آینده منوط به احیاء شرایطی است که هنر سنتی در آن شرایط به وجود آمده، رشد یافته، مقبولیت عامه پیدا کرده و با حیات اجتماعی مردم پیوند خورده است. از این‌رو برای حفظ و انتقال هنرهایی مثل جوک کاری نیاز به همکاری و تلاش تمام مراکز و ارگان‌های وابسته است و تنها یک مجموعه نمی‌تواند در پیشبرد و حمایت از یک هنر یا صنعت کارآمد باشد. افرادی چون استاد جوریزی نیاز به توجه و حمایت بیشتر دارند. با تبلیغ و اشاعه این هنر و به‌کارگیری افراد جوان و علاقه‌مند، می‌توان از نابودی این هنر کاربردی و دانش آن، جلوگیری کرد.

تمام عکس‌ها توسط نگارنده در سال ۱۳۹۳ گرفته شده‌اند.

تصویر ۳- مرحوم استاد جواد جوریزی، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۴- استاد کاظم جوریزی، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۵- برش اولیه چوب، کارگاه نجاری استاد جوریزی، شیراز

تصویر ۶- برش‌های چوب برای تهیه جوک، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۷- پرس و چسباندن برش‌های چوب برای تهیه جوک، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

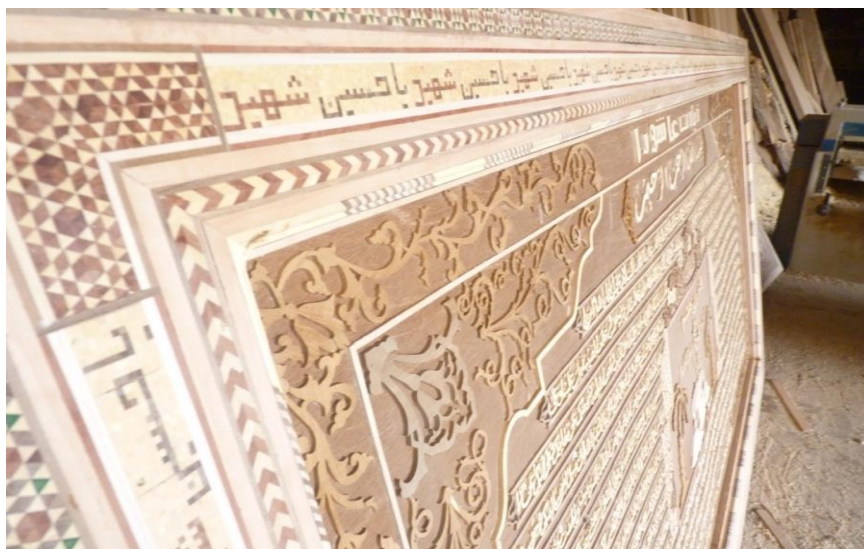
تصویر ۸- آماده کردن چوب عناب و نارنج لایه شده برای نقش و طرح موردنظر، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۹- آماده کردن قامه‌های جوک با طرح‌های مختلف، قبل از برش و چسباندن، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۱۰- آماده کردن زیر کار برای چسباندن لایه‌های جوک، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۱۱- تابلو با حاشیه جوک کاری، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۱۲- تابلو ۳/۵ در ۴/۵ تمام جوک کاری، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

تصویر ۱۳- تابلو عزاداری محرم از هنر جوک، کارگاه نجاری استاد کاظم جوریزی، شیراز

منابع

- حسینی، سید حبیب و دیگران. (۱۳۸۷)، *دایره المعارف عمومی رشته‌های صنایع دستی ایران (۱)*، تهران: ناشر مؤلف.
- حقوقی فرد، سمیه. (۱۳۸۹)، *جوک کاری احیای هنر از یاد رفته، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، دانشکده هنر.*
- رحمانی، اشکان و الحمیدی، زهرا. (۱۳۸۹)، *مجموعه مقالات همایش ملی صنایع دستی و مشاغل خانگی*، شیراز: نشر سیوند.
- سید صدر، سی ابوالقاسم. (۱۳۸۶)، *دایره المعارف هنرهای صنایع دستی و حرف مربوط به آن*، تهران: سیمای دانش.
- طهوری، دلشاد. (۱۳۶۵)، *هنر خاتم‌سازی در ایران*، تهران: سروش.
- کیانی، منوچهر. (۱۳۷۷)، *کوچ با عشق شقایق*، انتشارات کیان نشر، شیراز، چاپ اول.
- وولف، هانس ای. (۱۳۷۲)، *صنایع دستی کهن ایران*، مترجم سیروس ابراهیم‌زاده، تهران: انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- مصاحبه با استاد جوریزی در سال ۱۳۹۳، شیراز.

